

Yhdenvertaisuuden osaamiskeskuksen tehtävät vuosien 2024-2027 aikana

1. Osaamiskeskusrakenne

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyi 13.9.2024 nuorisolain (1285/2016) 19 §:n nojalla nuorisoalan osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden vuosien 2024-2027 väliseksi ajaksi. Valtionapukelpoisuus myönnettiin kolmelle hakijalle.

Osaamiskeskus kehittää ja edistää nuorisoalan perus- ja erityisosaamista sekä nuorisoalan asiantuntija- ja muita palveluja. Se voi tapahtua tuottamalla, kokoamalla, hyödyntämällä tai jakamalla tietoa nuorista, nuorisotyöstä tai nuorisopolitiikasta.

Osaamiskeskukset muodostavat rakenteen, jonka avulla opetus- ja kulttuuriministeriö johtaa, yhteen sovittaa, kehittää ja luo yleisiä edellytyksiä nuorisotyölle ja -politiikalle valtionhallinnossa. Osaamiskeskusrakenteen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotyön ohjausjärjestelmään kuuluvat aluehallintovirastojen nuorisotoimet sekä lakisääteiset valtion nuorisoneuvosto ja arviointi- ja avustustoimikunta.

2. Osaamiskeskustoiminnan painopisteet ja teemat vuosille 2024-2027

Valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2024-2027 painopisteet ohjelmakauden osaamiskeskus-toiminnalle ovat:

1) Nuorten hyvinvoinnin edistämisen nuorisotyön keinoin

Nuorisotyön merkitys nuorten hyvinvoinnin tukemisessa on tärkeä. Nuorisotyön eri osa-alueilla ja toiminnoissa voidaan vahvistaa nuorten yhteisöllisyyttä, kokonaisvaltaista hyvinvointia, resilienssiä sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja, ehkäisten yksinäisyyttä, väkivaltaoireilua ja kiusaamista. Nuorisotyön kautta voidaan tukea erityisesti vähemmistöihin kuuluvia nuoria, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen ja puuttuen pahoinvoinnin aiheuttajiin. Edellä mainitut näkökohdat nousivat esiin ohjelman valmistelun yhteydessä toteutetuissa valtakunnallisissa ja alueellisissa nuorten ja nuorisoalan asiantuntijoiden kuulemisissa.

Nuorisoalalla tarvitaan monipuolista osaamista nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tämän osaamisen tulee olla sovellettavissa nuorisoalan toimijoiden strategisessa suunnittelussa, tietojohtamisessa, työnjohdossa ja yhteistyöverkostoissa. Osaamisen tulee myös olla hyödynnettävissä nuorisotyöntekijän työssä, nuorten ryhmä- ja yksilöohjauksessa eri toimintaympäristöissä, pääpainon ollessa ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Osaamiskeskustoiminnan kautta vahvistetaan nuorisoalan toimijoiden ja nuorisotyöntekijöiden ymmärrystä ja tietoisuutta nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä sekä tarvittavaa osaamista ennen kaikkea koulutus- ja viestintätoiminnan kautta, mutta myös tilanneseurannan ja tarpeen mukaan selvitysten kautta.

2) Nuorten hyvinvointityön johtamisen tuki

Hallitus on osoittanut opetus- ja kulttuuriministeriölle vastuun nuorten hyvinvointityön johtamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisolain mukaan nuorisotyön johtamisesta ja kehittämisestä. Nuorisotyö on yksi osa nuorten hyvinvointityötä.

Nuorisotyön johtamisen tueksi tarvitaan ajantasaista ja laadukasta tietoa toimenpiteiden ennakkoinnin ja resurssien asianmukaisen kohdentamisen varmistamiseksi. Nuorisotyön tietopohjaa on kehitetty tutkimusten, selvitysten ja erilaisten tiedonkeruujärjestelmien tuottaman tiedon avulla. Lisäksi nuorisotyön eri osa-alueilla on tehty omaa laatutyötä ja vahvistettu vaikuttavuusosaamista.

Osaamiskeskustoiminta tukee opetus- ja kulttuuriministeriön työtä nuorten hyvinvoinnin edistämässä. Osaamiskeskustoiminnassa tuotetaan selvitys- ja tutkimustietoa tiedolla johtamisen tueksi sekä vahvistetaan nuorisotyön laatua ja vaikuttavuutta alan yhteiskunnallisen merkityksen todentamiseksi. Osaamiskeskustoiminnassa myös kehitetään ja koordinoidaan nuorisoalan palveluja.

3. Yhdenvertaisuuden osaamiskeskuksen tehtävät

- **Tavoite:** Selvittää olemassa olevia yhdenvertaisuuden, syrjinnän ehkäisyn ja rasminvastaisuuden edistämisen materiaaleja ja menetelmiä sekä kartoittaa nuorisotyön koulutus- ja osaamistarpeita (sekä suomeksi että ruotsiksi) näistä teemoista. Tuloksena yhdenvertaisuuden, syrjinnän ehkäisyn ja rasminvastaisuuden edistämistä koskeva koulutus-, valmennus- ja viestintäsuunnitelma nuorisotyöntekijöille ja vapaaehtoistoimijoille eri organisaatioissa (kunnat, järjestöt, seurakunnat), joka perustuu kohderyhmän tarpeisiin ja sisältää hyviksi havaittuja käytänteitä ja menetelmiä, jotka antavat selkänojaa käytännön tilanteisiin.
 - **Tehtävä 1: Tilannekuvan luominen olemassa olevista yhdenvertaisuuden, syrjinnän ehkäisyn ja rasminvastaisuuden edistämisen materiaaleista ja menetelmistä sekä nuorisotyön koulutustarpeita koskeva kaksikielinen kartoitus.**
 - **Toimenpiteet:** Hyvien käytänteiden ja menetelmien koostaminen sekä koulutus- ja osaamistarpeiden selvittäminen, sisältäen myös nuorten ja nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä yhdenvertaisuudesta, syrjinnästä ja rasismista ilmiöinä.
- **Tavoite:** Nuorisoalan toimijoiden tietoisuus yhdenvertaisuudesta, syrjinnän ehkäisystä ja rasminvastaisuudesta on lisääntynyt, toimijat tunnistavat syrjiviä rakenteita, edistävät rasminvastaisuutta suunnitelmallisesti ja toimijoilla on tiedossaan ja käytössään tehokkaita keinoja, joilla puuttua esiintyvään syrjintään ja rasismiin. Koulutukset ja valmennukset on toteutettu suunnitelman mukaisesti.
 - **Tehtävä 2: Tilannekuvan ja tarvekartoituksen pohjalta laaditun koulutus-, valmennus- ja viestintäsuunnitelman toteutus.**
 - **Toimenpiteet:** Selvitettyjen olemassa olevien materiaalien, hyvien käytänteiden ja menetelmien julkaiseminen ja levittäminen nuorisoalan hyödynnettäväksi. Tarvelähtöiset koulutukset ja valmennukset sekä viestiminen nuorisotyön toimijoille, sekä suomen- että ruotsin kielellä.

4. Yleiset edellytykset

Osaamiskeskus laatii 28.2.2025 mennessä suunnitelman tehtäviensä toteuttamisesta. Kyseinen toteutussuunnitelma sisältää kunkin tehtävän osalta seurantamittarit ja aikataulun sekä suunnitelmat osaamiskeskuksen toiminnan viestinnästä, juurruttamisesta ja tuloksellisuuden arvioinnista.

5. Rahoitus

Osaamiskeskustoiminta rahoitetaan vuoden 2024 valtion talousarvion momentilta 29.91.50 (nuorisotyön edistäminen).

Osaamiskeskus hakee valtionavustusta opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeiden mukaisesti. Valtionavustus myönnetään opetus- ja kulttuuriministeriön ja osaamiskeskuksen tässä asiakirjassa sopimiin tehtäviin. Arviointi- ja avustustoimikunta tekee asiassa esityksensä. Avustuksen määrää harkittaessa ottaa opetus- ja kulttuuriministeriö nuorisolain 19 §:n mukaisesti huomioon osaamiskeskuksen tehtävät ja toiminnan laadun sekä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, ja arvioi edellä mainittuja seikkoja valtioneuvoston nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevan asetuksen (211/2017) 7 §:n mukaisesti.

6. Seuranta

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja osaamiskeskus seuraavat säännöllisin väliajoin osaamiskeskustoiminnan toteutussuunnitelman toimeenpanoa. Osaamiskeskus laatii toiminnastaan väliraportin opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeiden mukaisesti.

Osaamiskeskuksen tulee viipymättä ilmoittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle suunniteltuun toimintaansa vaikuttavista olennaisista muutoksista. Tarvittaessa näissä tilanteissa käydään opetus- ja kulttuuriministeriön ja osaamiskeskuksen väliset tarkentavat keskustelut.

Osaamiskeskus tekee avustuksen käytöstä selvityksen viimeistään valtionavustuspäätöksessä mainittuna päivänä.

7. Tavoiteasiakirjan voimaantulo ja tarkistaminen

Tavoiteasiakirja tulee voimaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntäessä avustuksen nuorisoalan osaamiskeskuksen toimintaan. Tavoiteasiakirjaa voidaan sen voimassaoloaikana tarkistaa opetus- ja kulttuuriministeriön ja nuorisoalan osaamiskeskuksen yhteisellä päätöksellä.

Allekirjoitukset

Henni Axelin
Johtaja
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Henri Backman
Puheenjohtaja
Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry

Kati Palsanen
Toiminnanjohtaja
Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry